

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ШВЕЦЬ ОКСАНА ВІКТОРІВНА

УДК 371.134

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ПОЕТИЧНИХ
ТВОРІВ У ПРОЦЕСІ ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Рівне – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
БЕНЕРА Валентина Єфремівна,
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка,
проректор з наукової роботи.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
БОГУШ Алла Михайлівна,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського»,
дійсний член НАПН України, завідувач кафедри теорії і методики дошкільної освіти;

кандидат педагогічних наук
ШАДЮК (ПАДАЛКА) Ольга Іванівна,
Рівненський державний гуманітарний університет,
доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені професора Т. І. Поніманської.

Захист відбудеться 06 грудня 2018 р. об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 47.053.01 у Рівненському державному гуманітарному університеті за адресою: 33000, м. Рівне, вул. Степана Бандери, 12.

Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Рівненського державного гуманітарного університету (33000, Україна, м. Рівне, вул. Пластова, 31).

Автореферат розіслано 05 листопада 2018 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О. А. Гудовсек

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасні тенденції реформування дошкільної галузі зорієнтовують на підготовку конкурентоспроможних майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, формування творчої та компетентної особистості з високою гуманітарною культурою, гуманістичним світоглядом, глибинними моральними цінностями, багатою мовною картиною світу й активною громадянською позицією. Пріоритетні напрями розвитку дошкільної освіти на державному рівні визначають закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про дошкільну освіту» (2017 р.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.), Базовий компонент дошкільної освіти (2012 р.) тощо.

Професійна підготовка вихователів закладів дошкільної освіти передбачає формування глибоких людинознавчих знань, художньо-мовленнєвих компетенцій і комунікативних умінь у сфері людських стосунків. Підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти розглянуто в контексті загальної професійної педагогічної підготовки, теоретичне підґрунтя якої подано у фундаментальних дослідженнях В. Бондара, Н. Волкової, О. Гудовсек, І. Зязюна, С. Литвиненко, О. Ліннік, С. Лісової, В. Лутай, М. Марусинець, О. Пехоти, І. Підласого, Ю. Пелеха, Л. Пелех, О. Петренко, Т. Потапчук, В. Руденко, О. Савченко, Я. Сверлюка, С. Сисоєвої, В. Сластьоніна та ін.

Вивчено закономірності мовленнєвого розвитку особистості у вищій школі: зв'язок професійного мовлення з його культурою та технікою (Н. Бабич, А. Капська, Т. Ладиженська, В. Пасинок та ін.); взаємозалежність успішності творчої діяльності особистості від організації культурного макро- та мікросередовища (В. Біблер, Б. Гершунський, М. Злобін, М. Каган, В. Франкл та ін.); взаємозв'язок компетентнісного розвитку особистості дитини та вихователя, розвитку поетично-емоційної компетенції дитини та майбутніх фахівців дошкільної освіти (А. Богуш, В. Бенера, Н. Гавриш, К. Крутій, І. Луценко, Н. Луцан, О. Падалка, Ю. Руденко та ін.).

Проблему підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до мовленнєвого розвитку дітей позиціоновано в роботах О. Аматьєвої, М. Батьо, А. Богуш, О. Дронової, Н. Гавриш, Н. Карпінської, Т. Котик, І. Луценко, Ю. Руденко та ін.), тоді як питання їхньої підготовки до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей лише опосередковано висвітлено в публікаціях І. Луценко, Н. Маліновської, О. Падалки, І. Попової, Є. Сарапулової, О. Яковенко й ін.

З'ясовано, що в останні роки О. Аматьєвою, А. Богуш, А. Ільковою, Н. Кирстою, Н. Маковецькою, О. Монке, І. Осадченко, І. Поповою, Ю. Руденко, О. Соцькою розкрито окремі аспекти роботи з поетичними творами в закладах дошкільної освіти.

На основі аналізу психолого-педагогічної та спеціальної літератури із досліджуваної проблеми виявлено низку *суперечностей* між:

- новим теоретико-методологічним осмисленням ролі художніх поетичних творів як засобу формування особистості майбутнього вихователя закладів дошкільної освіти та недостатньою увагою дослідників до розроблення науково-

методичного інструментарію підготовки майбутніх фахівців до організації та керівництва художньо-мовленнєвою діяльністю;

– зростаючими вимогами до професійного та культурологічного рівнів сучасних фахівців щодо роботи з використання поетичних творів у художньо-мовленнєвій діяльності та недостатньою підготовленістю майбутніх вихователів до організації такої діяльності в закладах дошкільної освіти;

– необхідністю використання різновидів поетичних творів художньої літератури у різних видах діяльності дітей (художньо-мовленнєва, музично-мовленнєва, образотворчо-мовленнєва, театральнo-мовленнєва, літературно-мовленнєва) та недостатньою сформованістю у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти ціннісних орієнтацій щодо розвитку стратегій самоосвіти, самовиховання та самовдосконалення з опорою на скарбницю поетичних творів.

Актуальність проблеми підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності, її практичне значення та потреба розв'язання зазначених суперечностей зумовили вибір теми наукового дослідження **«Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертаційну роботу виконано в межах наукової кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти «Пріоритетні напрямки розвитку сучасної дошкільної та початкової освіти». Тему дослідження затверджено вченою радою Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту (протокол № 4 від 10. 12. 2013 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук при НАПН України (протокол № 3 від 25. 03. 2014 р.).

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та перевірити ефективність педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності.

Завдання дослідження:

1. На основі вивчення філософської, філологічної, психологічної та педагогічної літератури розкрити теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності в педагогічній теорії та практиці.

2. Визначити компоненти, критерії, показники та схарактеризувати рівні підготовленості майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності.

3. Виявити та схарактеризувати педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку.

4. Теоретично обґрунтувати, розробити й апробувати модель і перевірити ефективність експериментальної методики підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Предмет дослідження: зміст та експериментальна методика підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності.

Мета, завдання та специфіка досліджуваного предмета зумовили доцільність комплексного застосування таких **методів дослідження:**

– **теоретичних:** аналіз, синтез і узагальнення теоретико-методичних засад підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності – для визначення мети, завдань, об'єкта, предмета дослідження; уточнення ключових понять, обґрунтування структури та змісту підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти – для виокремлення та характеристики педагогічних умов, теоретичного обґрунтування та розроблення структурно-функціональної моделі й методики підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності в професійній підготовці;

– **емпіричних:** анкетування, тестування, педагогічний експеримент, ретроспективний аналіз власного педагогічного досвіду – для виявлення ефективності реалізації розробленої методики підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності та порівняльного аналізу сформованості їхньої підготовленості до означеного виду діяльності;

– **математичної статистики** – критерій К. Пірсона (метод χ^2) – для експериментального дослідження підготовленості майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності за розробленою методикою задля перевірки статистичної гіпотези, кореляційного аналізу, встановлення взаємозв'язків між структурними компонентами підготовки.

Експериментальна база дослідження охоплює такі заклади освіти: Житомирський державний університет імені Івана Франка, Криворізький державний педагогічний університет, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка, Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. Загальна кількість учасників на всіх етапах експериментального дослідження складала 324 особи. У формульованому етапі експерименту взяли участь 170 майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. До експериментальної роботи було залучено 132 вихователі закладів дошкільної освіти та 22 викладачі закладів вищої освіти.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше:*

– визначено й обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності (наявність у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти ціннісних орієнтацій щодо використання поетичних

творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності; взаємозв'язок різних видів діяльності (професійно-мовленнєвої, культурно-освітньої) студентів у аудиторній та позааудиторній роботі; забезпечення науково-методичного супроводу професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності; занурення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у суб'єкт-суб'єктні зв'язки «викладач-студент» під час практичної підготовки до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей);

– розкрито сутність і обґрунтовано структуру феномену «підготовленість майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у художньо-мовленнєвій діяльності дітей»;

– визначено компоненти (особистісний, операційно-діяльнісний, когнітивно-рефлексивний); критерії (ціннісно-мотиваційний, когнітивно-збагачувальний, комунікативно-поетичний, оцінно-рефлексивний) із відповідними показниками та схарактеризовано рівні підготовленості майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей (високий (креативно-продуктивний); достатній (конструктивно-відтворювальний); задовільний (унормовано-продуктивний); початковий (репродуктивно-залежний));

– розроблено, теоретично обґрунтовано й апробовано модель підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей, яка охоплює блоки (концептуальний, змістово-процесуальний, рефлексивно-оцінний, критерійно-рівневий) та етапи реалізації (особистісно-мотиваційний, інноваційно-змістовий, креативно-діяльнісний і результативно-діагностичний);

– *уточнено* поняття «підготовка», «підготовленість», «художньо-мовленнєва діяльність», «поетичний твір»;

– *удосконалено* традиційні й інноваційні форми та методи (едьютеймент, нетворкінг, скрайбінг, інфотеймент тощо) професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей;

– *подальшого розвитку* набули теорія і методика професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання різновидів поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні діагностувальної та експериментальної методик підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності, варіативної навчальної дисципліни «Поетично-мовленнєвий тренінг» для студентів ступеня «бакалавр»; е-портфолію з арсеналом поетичних творів від немовлячого до передшкільного віку, системи різнорівневих поетично-мовленнєвих вправ і завдань, навчально-методичного посібника «Поетичні сходинок зростання» для педагогічної практики студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», критерійно-діагностичного інструментарію та

моніторингу для визначення рівнів підготовленості майбутніх вихователів до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності.

Матеріали дослідження може бути використано у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів закладів вищої освіти, науково-педагогічної підготовки магістрів, професійно-практичної підготовки студентів педагогічних спеціальностей, зокрема під час викладання фахових дисциплін, організації педагогічної практики, науково-дослідної роботи, а також у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників для самовдосконалення за допомогою засобів скарбниці поетичних творів.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес підготовки майбутніх вихователів ЗДО в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка (довідка № 05-16/94 від 10. 05. 2018 р.), Криворізькому державному педагогічному університеті (довідка № 09/1-123/3 від 28. 03. 2018 р.), Рівненському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти (довідка № 01-16/439 від 17. 04. 2018 р.), Житомирському державному університеті імені Івана Франка (довідка № 696 від 25. 04. 2018 р.), Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії (довідка № 214 від 02. 05. 2018 р.), Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка (довідка № 1549/01-60/14 від 10. 05. 2018 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати проведеного наукового пошуку представлено на науково-практичних конференціях, семінарах, семінарах-турпоходах, педагогічних читаннях різних рівнів:

– *міжнародних*: «Основні напрями розвитку педагогічної науки» (Чернігів, 2017 р.), «Интеграция теории и практики мирового научного знания в XXI веке» (Казань, 2017 г.), «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Переяслав-Хмельницький, 2015 р., 2017 р.), «Проблеми якості дошкільної освіти і професійної підготовки майбутніх педагогів у вищій школі» (Одеса, 2017 р.), Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference «The goals of the World Science 2018» (Dubai, UAE, 2018 р.), «Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти» (Рівне, 2018 р.);

– *усеукраїнських*: «Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах» (Дніпропетровськ, 2016 р.), «Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації» (Дніпро, 2016 р.), «Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад» (Київ, 2016 р.);

– *регіональних*: «Інновації у вищій школі: проблеми та перспективи в освіті і науці» (Київ, – Кременець, 2017 р.), «Не (безпека): суспільно-політичні, інформаційні, технічні та культурно-естетичні виміри» (Кременець, 2017 р.).

Основні результати дисертаційної роботи обговорено на засіданнях кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти, конференціях Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту імені Тараса Шевченка (Кременець, 2014–2018 рр.); молодих науковців «Litteris et artibus: нові горизонти» (Кременець, 2016–2018 рр.), міжкафедральному семінарі в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка (від 23. 05. 2018 р.).

Особистий внесок автора у роботах, опублікованих у співавторстві: у статті «Професійна підготовка фахівців дошкільної освіти до роботи з використання поетичних творів у дошкільному навчальному закладі» (у співавторстві з В. Бенерою) (2014 р.) здобувачем розкрито сутність професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО в закладах вищої освіти (0,3 авт. арк.); у статті «Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у художньо-мовленнєвій діяльності на засадах компетентнісного підходу» (у співавторстві з В. Бенерою) (2018 р.) дисертантом визначено теоретико-методичні засади та розроблено зразки роботи з поетичними творами в закладі дошкільної освіти (0,25 авт. арк.); у статті «Генеza становлення методики художньо-мовленнєвої діяльності в науково-педагогічному дискурсі» (у співавторстві з В. Бенерою) (2018 р.) автором розроблено основні положення становлення і розвитку методики художньо-мовленнєвої діяльності (0,25 авт. арк.); у навчально-методичному посібнику «Поетичні сходи зростання» (у співавторстві з В. Бенерою) (2018 р.) здобувачем систематизовано різновиди поетичних творів за віковими групами, укладено тлумачний словник, розроблено вправи та завдання для роботи з поетичними творами в закладі дошкільної освіти (8, 2 авт. арк.). Розробки та ідеї, що належать співавтору, у дисертації не використано.

Публікації. Основні результати дисертаційної праці відображено в 24 публікаціях автора (20 – одноосібних, 4 – у співавторстві), серед яких: сім відображають основні положення дисертації (три – внесені до міжнародних наукометричних баз Index Copernicus, одна – в електронному фаховому виданні), вісім праць апробаційного характеру, дев'ять – додатково відображають результати дослідження.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів і висновків до них, висновків, списку використаних джерел (395 найменувань, із них 9 джерел іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації становить 385 сторінок, із них основного тексту – 216 сторінок. Робота містить 22 додатки на 169 сторінках, 15 таблиць, 7 схем, 8 діаграм, 7 рисунків, із яких 5 займають повну сторінку, та одну формулу.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету та завдання, об'єкт, предмет; розкрито наукову новизну й практичне значення роботи; наведено інформацію про особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження, публікації автора; подано відомості про структуру й обсяг дисертації.

У **першому розділі** «*Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності*» проведено термінологічний аналіз, визначено сутнісні характеристики понятійного апарату й опрацьовано наукові джерела з проблеми дослідження; обґрунтовано теоретичні засади та схарактеризовано підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до

використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності як психолого-педагогічної проблеми.

Проаналізовано філософську, філологічну, психологічну та педагогічну літературу для розкриття теоретичних засад підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності в педагогічній теорії та практиці. Обґрунтовано сутність і структуру феномену «підготовка» майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей на основі дуального представлення змісту таких понять, як: «підготовка» і «підготовленість»; «художньо-мовленнєва діяльність», «поетичний твір». Установлено, що теоретико-методологічні засади дослідження – інтегративне застосування наукових ідей компетентнісного, особистісно зорієнтованого, культурологічного, діяльнісного наукових підходів – у процесі організації професійної педагогічної підготовки уможливають формування особистісних і професійних якостей особистості майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти.

Професійну підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до роботи з використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності розглянуто як спрямованість освітнього процесу на: забезпечення теоретичними знаннями з методики використання поетичних творів у закладах дошкільної освіти зі становленням особистісних якостей фахівців; практичне формування відповідних умінь і навичок роботи з різновидами поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей для ефективного застосування у подальшій професійно-педагогічній діяльності.

Підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей потрактовано як цілеспрямований процес поступових, закономірних, динамічних змін у її теоретичному визначенні, практичній реалізації, структурних і змістових трансформаціях, зумовлений реалізацією розробленої структурно-функціональної моделі й експериментальної методики, з якісними перетвореннями на кожному із виокремлених етапів (особистісно-мотиваційний, інноваційно-змістовий, креативно-діяльнісний і результативно-діагностичний).

Підготовленість майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей витлумачено як індивідуально-груповий результат професійної підготовки, що характеризується такими параметрами: оптимальністю щодо наявних суб'єкт-суб'єктних умов професійного навчання, реальною спроможністю до успішного провадження діяльності за професійним стандартом, практичною підготовленістю щодо виконання професійних завдань з організації та керівництва художньо-мовленнєвою діяльністю дітей в умовах сучасного закладу дошкільної освіти.

На основі теоретичного аналізу проблеми (А. Богуш, В. Бенера, Н. Гавриш, Т. Котик, Н. Маліновська й ін.) з'ясовано, що художньо-мовленнєва діяльність дитини – це специфічний вид діяльності, пов'язаний зі сприйманням, розумінням і відтворенням дітьми змісту художніх творів у різних видах ігор і театралізованих дійств; продуктивно-естетична діяльність (музична, образотворча, конструктивна),

що супроводжується образним мовленням і використанням різних жанрів художнього слова. Художньо-мовленнєву діяльність дитини визначено як вид дитячої діяльності, яка інтегрує художню та мовленнєву діяльність (образотворчому мовленнєву, музично-мовленнєву, театральну-мовленнєву, літературно-мовленнєву) і спрямована на сприймання та розуміння, творче відтворення і виконання змісту різновидів художніх прозових та поетичних творів на заняттях і у вільний від занять час. Поетичний твір у закладі дошкільної освіти – це художній твір дитячої літератури із ритмізованою мовою для дітей дошкільного віку, літературний аналіз якого передбачає роботу із сукупністю поетичних засобів виразності та їхнє вдале поєднання. Запропоновано залучення різновидів (описові, сюжетні; авторські, народні) та жанрів поетичних творів (казки, вірші, байки, пісні, малі поетичні фольклорні жанри) із поступовим ускладненням жанрового та тематичного спрямування на етапі дошкільного дитинства.

У другому розділі *«Теоретичне обґрунтування, розроблення моделі та методики підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до використання поетичних творів у професійній діяльності»* теоретично обґрунтовано, розроблено модель та експериментальну методику підготовки майбутніх вихователів до використання поетичних творів у професійній діяльності; проаналізовано стан підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до роботи з поетичними творами в сучасній практиці закладів вищої освіти; схарактеризовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у художньо-мовленнєвій діяльності дітей дошкільного віку; змодельовано їхню підготовку до означеного виду діяльності.

Обґрунтовано методику формування рівнів підготовленості майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей з опорою на методологічні та методичні розробки науково-педагогічних студій (О. Адаменко, А. Богуш, І. Бех, Г. Беленька, Г. Артемчук, В. Курило, М. Кочерган) та ін. Схарактеризовано структурні компоненти підготовленості майбутніх вихователів до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності (особистісний, операційно-діяльнісний, когнітивно-рефлексивний) і виокремлено критерії (ціннісно-мотиваційний, когнітивно-збагачувальний, комунікативно-поетичний, оцінно-рефлексивний) із відповідними показниками. Дотично до критеріїв і показників описано рівні підготовленості майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності: високий (креативно-продуктивний), достатній (конструктивно-відтворювальний), задовільний (унормовано-продуктивний) і початковий (репродуктивно-залежний).

На констатувальному етапі експерименту з'ясовано, що більшість майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти перебуває на задовільному та початковому рівнях підготовленості до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності. Із діагностованих студентів 11,75 % були підготовленими до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності, 22,90 % змогли використовувати поетичні твори у процесі художньо-мовленнєвої

діяльності на достатньому рівні, 32,04 % спроможні використовувати поетичні твори у процесі художньо-мовленнєвої діяльності за допомогою викладача, 33,31 % мали недостатнє уявлення про методику використання різновидів поетичних творів під час художньо-мовленнєвої діяльності дітей і частково зверталися до нього на практиці.

За результатами анкетування вихователів закладів дошкільної освіти на курсах підвищення кваліфікації встановлено рівень застосування мовних і немовних засобів виразності під час роботи з поетичними творами. У діалогічному мовленні 43,92% із опитаних здебільшого залучають немовні засоби виразності, 26,08% не вдаються до мовних засобів виразності, 27,94% оперують мовними засобами виразності, а 2,06% не послуговуються немовними засобами під час використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності. У монологічному мовленні 30,08% майбутніх вихователів використовують мовні засоби виразності, 46,77 % не використовують мовні засоби виразності, а 23,84% респондентів не застосовують немовні засоби, що вказує на задовільний і достатній рівні їхньої підготовленості, здобуті в закладах вищої освіти.

Визначено й обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку.

Для досягнення мети та виконання завдань дисертації розроблено й теоретично обґрунтовано модель та експериментальну методику підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей, що відображає досліджуваний освітній процес і складається зі структурних блоків – концептуального, змістово-процесуального, рефлексивно-оцінного та критерійно-рівневого (рис.1). Концептуальний блок містить мету, методологічні підходи та принципи навчання. Змістово-процесуальний охоплює етапи (особистісно-мотиваційний, інноваційно-змістовий, креативно-діяльнісний, результативно-діагностичний), педагогічні умови, форми, методи та засоби навчання. Рефлексивно-оцінний складають компоненти (особистісний, операційно-діяльнісний і когнітивно-рефлексивний), активне залучення студента до художньо-мовленнєвої діяльності, стратегії самостійної роботи, спрямовані на самооцінювання, самоконтроль, самореалізацію, самоосвіту та самовдосконалення за індивідуальною освітньою траєкторією. Критерійно-рівневий блок передбачає моніторинг підготовленості до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності; критерії з відповідними показниками та рівні підготовленості, має результатом – підготовленість майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності. Методика підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти спрямована на забезпечення теоретичними знаннями щодо використання поетичних творів, формування у них відповідних умінь і навичок роботи з різновидами художніх поетичних творів дитячої літератури, інтегративних якостей особистості майбутнього вихователя закладів дошкільної освіти задля ефективного використання поетичних творів у подальшій професійно-мовленнєвій діяльності.

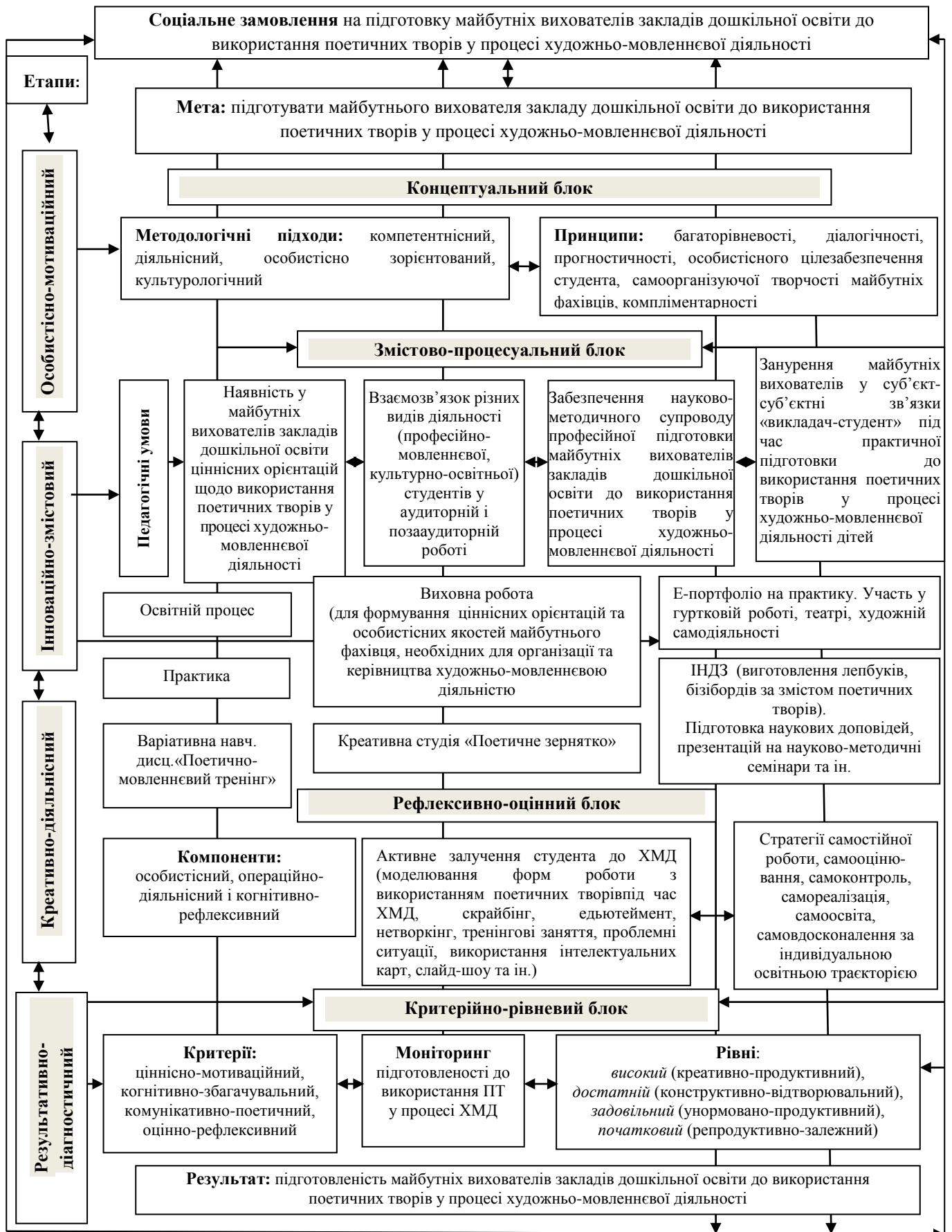

Рис. 1. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності

У третьому розділі «*Експериментальне дослідження підготовки майбутніх вихователів до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності*» експериментально досліджено підготовку майбутніх вихователів до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності.

Реалізовано експериментальну методикау підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності й укладено порівняльну характеристику рівнів підготовленості майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів на констатувальному та контрольному етапах дослідження.

Формувальний етап експерименту передбачав проведення у межах освітнього процесу закладів вищої школи роботи за такими етапами, як: особистісно-мотиваційний, інноваційно-змістовий, креативно-діяльнісний і результативно-діагностичний. На особистісно-мотиваційному етапі реалізації методики відбувалося ознайомлення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти із різновидами поетичних творів на основі оновлення тематики змісту й форм аудиторних занять навчальних дисциплін та участі у позааудиторних культурно-мистецьких заходах; звернення до активних методів навчання (скрайбінг, едьютеймент, нетворкінг у процесі інтерактивного спілкування тощо) та квазіпрофесійної діяльності, що забезпечили розвиток усталеного інтересу та сприяли формуванню у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти внутрішньої мотивації до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності.

На інноваційно-змістовому та креативно-діялісному етапах в освітній процес професійної підготовки було впроваджено варіативну навчальну дисципліну «Поетично-мовленнєвий тренінг» та організовано роботу креативної студії «Поетичне зернятко». Розширено обсяг знань, умінь і навичок майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти щодо використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності, актуалізовано їхній теоретичний досвід для подальшого застосування у практичній діяльності. Уведено традиційні й інтерактивні форми й методи навчання (лекції-бесіди, лекції-проблеми, лекції-пошуки, лекції-візуалізації, диспути, тренінги, проблемні ситуації, моделювання, захист власних поетичних проєктів та індивідуальні освітньо-дослідні завдання тощо), засоби навчання (інтерактивне спілкування, інформаційне та науково-методичне забезпечення системи Moodle, ресурси електронних бібліотек; мультимедійні програми та презентації за програмним забезпеченням Microsoft Power Point тощо) для підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі організації художньо-мовленнєвої діяльності.

Результативно-діагностичний етап реалізації експериментальної методики підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності охоплював застосування е-портфоліо, моделювання форм використання поетичних творів у художньо-мовленнєвій діяльності, виконання індивідуальних навчально-дослідних

завдань під час практики, підготовку наукових доповідей, презентацій на науково-методичних конференціях і семінарах, участь в олімпіадах для оптимізації професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності.

Виокремлено мотиваційні чинники, що сприяли професійному зростанню майбутніх вихователів та інтенсивності підготовки до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності (врахування регіонального аспекту використання поетичних творів за місцем проживання та майбутнього працевлаштування вихователя; наскрізна побудова індивідуальної освітньої траєкторії студента, спрямованої на культурологічне зростання майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти; індивідуальний і диференційований добір поетичних творів, завдань з огляду на тип вищої нервової діяльності, задатки та здібності студентів; активне залучення майбутніх вихователів до сучасних форм роботи з поетичними творами за допомогою засобів Інстаграм, едьютейменту, інфотейменту, видів скрайбінгу тощо). Серед негативних чинників, що гальмували процес переходу майбутніх вихователів закладу вищої освіти від нижчого рівня до вищого, названо: індивідуально-психологічні особливості студентів (замкнутість, пасивність, надмірна тривожність, невпевненість у власних силах тощо) та рівень сформованості сімейних цінностей (ставлення до книг, художнього читання тощо).

Доведено ефективність розробленої методики щодо підготовленості майбутніх вихователів до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності внаслідок зіставлення результатів діагностування їхньої підготовленості до використання поетичних творів у процесі організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ) груп до та після формувального експерименту.

Визначено рівні сформованості підготовленості майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів шляхом застосування розробленого й модифікованого діагностичного інструментарію: методика Т. Ільїної «Мотивація навчання у ЗВО»; методика вимірювання художньо-естетичної потреби В. Аванесова; методика оцінки ефективності освітньої діяльності студентів І. Тодорової; тест «Структура особистості» В. Семиченко; методика визначення типу темпераменту Г. Айзенка; «Питальник професійних переваг» Дж. Холланда; методика «Діагностика емоційного інтелекту» Н. Холла; тест «Оцінка рівня комунікабельності» В. Ряховського; метод контент-аналізу; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний етапи); метод укладання е-портфоліо; система різнорівневих поетично-мовленнєвих вправ і мовленнєво-творчих завдань.

Порівняно результати діагностування рівнів підготовленості майбутніх вихователів до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей ЕГ та КГ на констатувальному та контрольному етапах, які слугували підставою для висновку про суттєве підвищення у студентів ЕГ показників за всіма визначеними критеріями на тлі нерівномірного розгортання процесу формування рівнів підготовленості у КГ. Доведено ефективність апробації експериментальної методики підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до

використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності за результатами формувального експерименту. Зафіксовано очевидну перевагу в динаміці змін високого рівня підготовленості: відбулося зростання показників такого рівня на 10,45% до 22,20% (18 осіб) в ЕГ та тлі 11,75% (10 осіб) у КГ. Спостережено зменшення показників достатнього рівня на 3,94% до 18,96% (16 осіб) у ЕГ на тлі 22,90% (20 осіб) у КГ; зростання показників задовільного рівня на 15,97% до 48,01 (40 осіб) у ЕГ на тлі 32,04% (28 осіб) у КГ; зменшення показників початкового рівня на 22,28% до 10,83% (9 осіб) у ЕГ на тлі 33,31% (28 осіб) у КГ (незначні позитивні зміни).

Унаслідок порівняння середніх показників підготовленості майбутніх вихователів до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності в студентів ЕГ та КГ констатовано про позитивну динаміку в обох групах, із більшою її вагомістю в ЕГ (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка рівнів підготовленості майбутніх вихователів до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності

Рівень підготовленості майбутнього вихователя ЗДО	До експерименту				Після експерименту			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	у %	к-сть студ.	у %	к-сть студ.	у %	к-сть студ.	у %	к-сть студ.
Високий	11,02	9	11,75	10	22,20	19	12,23	10
Достатній	25,83	22	22,90	20	18,96	16	26,80	23
Задовільний	31,04	26	32,04	28	48,01	40	28,90	25
Початковий	32,11	27	33,31	28	10,83	9	32,07	28
Всього	100	84	100	86	100	84	100	86

Перевірено надійність отриманих результатів педагогічного експерименту за допомогою методів математичної статистики (за критерієм К. Пірсона (метод χ^2) і доведено достовірну різницю між показниками рівнів сформованості підготовленості до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності наприкінці експерименту студентів ЕГ порівняно зі студентами КГ.

У межах контрольного етапу експерименту проаналізовано результати за такими напрямками: порівняння динаміки розвитку критеріїв і показників підготовленості майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності контрольної та експериментальної груп; виявлення критеріїв із максимальним і мінімальним зростанням; обробка даних за допомогою методів математичної статистики для доведення достовірності дослідження. Отримані дані дали підстави стверджувати про превалювання результатів студентів ЕГ над результатами студентів у КГ за всіма напрямками аналізу.

Отже, мету дослідження досягнуто, висунуту гіпотезу підтверджено, визначені завдання виконано, на основі результатів педагогічного експерименту доведено ефективність експериментальної методики підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності.

ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично узагальнено та подано нове вирішення наукової проблеми підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності, що полягало в розробленні теоретичного підґрунтя такого процесу та в експериментальній перевірці гіпотези наукового дослідження. Отримані результати слугують підставою для формулювання таких **висновків**:

1. На основі аналізу філософської, філологічної, психологічної та педагогічної літератури розкрито теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності у педагогічній теорії та практиці. Унаслідок теоретичного аналізу термінологічного поля дослідження з'ясовано сутність і структуру феномену «підготовленість майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у художньо-мовленнєвій діяльності дітей», уточнено поняття «художньо-мовленнєва діяльність», «поетичний твір», «підготовка», «підготовленість».

Художньо-мовленнєву діяльність дитини визначено як вид дитячої діяльності, яка інтегрує художню та мовленнєву діяльність (образотворчо-мовленнєву, музично-мовленнєву, театральну-мовленнєву, літературно-мовленнєву) і спрямована на сприймання та розуміння, творче відтворення й виконання змісту різновидів художніх прозових і поетичних творів на заняттях та у вільний від занять час. Поетичний твір у закладі дошкільної освіти – це художній твір дитячої літератури із ритмізованою мовою для дітей дошкільного віку, літературний аналіз якого передбачає роботу із сукупністю поетичних засобів виразності та їхнє вдале поєднання. Запропоновано введення різновидів (описові, сюжетні; авторські, народні) та жанрів поетичних творів (казки, вірші, байки, пісні, малі поетичні фольклорні жанри) із поступовим ускладненням жанрового та тематичного спрямування на етапі дошкільного дитинства.

Підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей схарактеризовано як цілеспрямований процес поступових, закономірних, динамічних змін у її теоретичному визначенні, практичній реалізації, структурних і змістових трансформаціях, зумовлений реалізацією розробленої структурно-функціональної моделі й експериментальної методики, з якісними перетвореннями на кожному із визначених етапів (особистісно-мотиваційний, інноваційно-змістовий, креативно-діяльнісний і результативно-діагностичний). Розглянуто підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти як цілеспрямований процес, а підготовленість як результат підготовки до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей.

Підготовленість майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей потрактовано як індивідуально-груповий результат професійної підготовки, що характеризується такими параметрами: оптимальністю щодо наявних суб'єкт-суб'єктних умов професійного навчання, реальною спроможністю до успішного

проведення діяльності за професійним стандартом, практичною підготовленістю до виконання професійних завдань з організації та керівництва художньо-мовленнєвою діяльністю дітей в умовах закладів дошкільної освіти.

2. Визначено компоненти (особистісний, операційно-діяльнісний і когнітивно-рефлексивний), виокремлено критерії (ціннісно-мотиваційний, когнітивно-збагачувальний, комунікативно-поетичний, оцінно-рефлексивний) із відповідними показниками та схарактеризовано рівні підготовленості майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності: високий (креативно-продуктивний), достатній (конструктивно-відтворювальний), задовільний (унормовано-продуктивний) та початковий (репродуктивно-залежний).

3. Виявлено та схарактеризовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей: наявність у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти ціннісних орієнтацій щодо використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності; взаємозв'язок різних видів діяльності (професійно-мовленнєвої, культурно-освітньої) студентів у аудиторній та позааудиторній роботі; забезпечення науково-методичного супроводу професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності; занурення майбутніх вихователів у суб'єкт-суб'єктні зв'язки «викладач-студент» під час практичної підготовки до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей. Підтверджено положення про те, що впровадження педагогічних умов сприяє ефективності освітнього процесу в контексті підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності.

4. Розроблено, теоретично обґрунтовано, апробовано модель і перевірено ефективність експериментальної методики підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей, яка охоплює блоки (концептуальний, змістово-процесуальний, рефлексивно-оцінний, критерійно-рівневий) та етапи реалізації (особистісно-мотиваційний, інноваційно-змістовий, креативно-діяльнісний і результативно-діагностичний).

Установлено, що методика підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти відзначається спрямованістю на забезпечення теоретичними знаннями з методики використання поетичних творів дитячої літератури, формування у них відповідних умінь і навичок роботи із різновидами поетичних творів, ключових мовних, поетично-мовленнєвих компетенцій, професійно-комунікативної компетентності й інтегративних якостей особистості майбутнього вихователя задля ефективного використання скарбниці художніх поетичних творів у подальшій професійно-мовленнєвій діяльності.

Доведено ефективність впливу розробленої експериментальної методики на формування рівнів підготовленості майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності за результатами формувального експерименту: відбулося зменшення

показників початкового рівня на 22,48 % до 10,83 % (9 осіб) у ЕГ на тлі 33,31 % (28 осіб) у КГ; зростання показників задовільного рівня на 15,97% до 48,01 % (40 осіб) у ЕГ на тлі 32,04 % (28 осіб) у КГ; зменшення показників достатнього рівня на 3,94 % до 18,96 % (16 осіб) у ЕГ на тлі 22,90 % (20 осіб) у КГ; зростання показників високого рівня на 10,45 % до 22,20 % (19 осіб) у ЕГ на тлі 11,75 % (10 осіб). Значущість змін результатів оцінено за допомогою непараметричного критерію К. Пірсона χ^2 .

Достовірність та обґрунтованість результатів дослідження забезпечено: урахуванням попередніх наукових розвідок щодо підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності; обґрунтованим формулюванням і перевіркою змістової гіпотези; застосуванням розробленого й модифікованого діагностичного інструментарію; добором критеріїв підготовленості майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів під час художньо-мовленнєвої діяльності з опорою на фундаментальність структури підготовленості в педагогічній теорії та практиці та зі значним обсягом експериментальної роботи.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми. Перспектива подальших наукових розвідок окреслена вивченням зарубіжного досвіду підготовки майбутніх фахівців заявленої спеціальності до роботи з використання поетичних творів у сучасних закладах дошкільної освіти та розробленням педагогічного інструментарію професійного самовдосконалення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти впродовж життя.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації:

1. Бенера В. Є., Швець О. В. Професійна підготовка фахівців дошкільної освіти до роботи з використання поетичних творів у дошкільному навчальному закладі. *Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка*. Кременець: ВЦ КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2014. Вип. 3. С.139–145.

2. Бенера В. Є., Швець О. В. Генеза становлення методики художньо-мовленнєвої діяльності в науково-педагогічному дискурсі. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2018. Вип. 10. С. 17–29.

3. Швець О. В. Сучасні компоненти художньо-мовленнєвої компетентності майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*: тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Київ: Гнозис, 2015. Додаток 1 до Вип. 35. Том VIII (59). С. 370–378.

4. Швець О. В. Експериментальна модель підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до використання поетичних творів у процесі художньо-

мовленнєвої діяльності. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Київ: Гнозис, 2017. Вип. 37-1. Том VI (74). С. 577–586.

5. Швець О. В. Розвиток у майбутніх фахівців дошкільної освіти стійкої потреби до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності на педагогічній практиці. *Народна освіта*: електрон. фах. вид. 2018. Вип. 1 (34). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5242 (Дата звернення: 17.03.2018).

6. Швець О. В. Концепт «поетично-мовленнєвої діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти» в руслі лінгводидактичної спадщини С. Русової. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2018. Вип. 10. С.110–121.

7. Швець О. В. Використання поетичних творів у поєднанні з бібліотеками в закладах дошкільної освіти як засіб всебічного та гармонійного виховання дитини. *Інноватика у вихованні*: зб. наук. пр. Рівне: РДГУ, 2018. Вип. 7. Том 1. С. 294–302.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

8. Швець О. В. Експериментальна модель підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності. *Научное знание современности: материалы международных научно-практических конференций Общества Науки и Творчества* (г. Казань, 28 января 2017 г.). Казань, 2017. С. 332–339.

9. Швець О. В. Особливості розробки та впровадження авторської програми креативної студії «Поетичне зернятко». *WORD SCIENCE (Multidisciplinary Scientific Edition)*. Poland, Warsaw: RS GLOBAL, 2018. № 2 (30). Vol. 4. С. 64–67.

10. Швець О. В. Категоріальний аналіз поняття «поетичний твір» за допомогою методу контент-аналізу. *Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад*: зб. наук. пр. за матеріалами II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25 травня 2016 р.), Національний авіаційний університет. Київ: НАУ, 2016. С. 281–284.

11. Швець О. В. Характеристика стратегій навчання вихователів дітей дошкільного віку для роботи з використанням поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності. *Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації*: матеріали II Всеукр. наук. конф. (м. Дніпро, 28–29 жовтня 2016 р.). Дніпро: Роял Принт, 2016. Ч. I. С. 123–125.

12. Швець О. В. До питання про підготовку майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності. *Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах*: матеріали Всеукр. наук. конф. (м. Дніпропетровськ, 29–30 квітня 2016 р.). Дніпропетровськ: Роял Принт, 2016. Ч. 1. С. 117–119.

13. Швець О. В. Науково-методичний супровід підготовки майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти до використання поетичних творів. *Основні напрями розвитку педагогічної науки*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 20–21 жовтня 2017 р.). Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 123–125.

14. Швець О. В. Організація самостійної роботи бакалаврів до використання поетичних творів з дошкільниками. *Проблеми якості освіти і професійної підготовки майбутніх педагогів у вищій школі*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 26–27 жовтня 2017 р.). Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2017. С. 92–93.

15. Швець О. В. Компетентністний підхід у підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у художньо-мовленнєвій діяльності. *Тези доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, ад'юнктів, слухачів, курсантів і студентів «Молодіжна військова наука у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка»* (м. Київ, 26 квітня 2018 р.). Київ: ВІКНУ, 2018. С. 103–105.

Праці, які додатково відображають результати дисертації:

16. Бенера В. Є., Швець О. В. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у художньо-мовленнєвій діяльності на засадах компетентнісного підходу. *Актуальні проблеми гуманітарної освіти*: зб. наук. пр. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2018. Вип. 15. С. 8–17.

17. Швець О. В. Компоненти художньо-мовленнєвої компетентності майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу. *Актуальні проблеми гуманітарної освіти*: зб. наук. пр. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2014. Вип. 10. С. 138–143.

18. Швець О. В. До питання про особливості професійної підготовки фахівців дошкільної освіти до використання поетичних творів у дошкільному навчальному закладі. *Kremenets science: open air, або наука в кросівках*: зб. наук. ст. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2016. Вип. I. С. 105–116.

19. Швець О. В. Педагогічні умови використання поетичних творів у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. *«Litteris et artibus: нові горизонти»*: зб. наук. ст. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2017. Вип. I. С. 138–146.

20. Швець О. В. Характеристика компонентів моделі підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності. *Актуальні проблеми гуманітарної освіти*: зб. наук. пр. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2017. Вип. 14. С. 64–69.

21. Швець О. В. Небезпека виникнення інкогруентної поведінки у дошкільників внаслідок використання поетичних творів у дошкільному навчальному закладі та вдома. *Kremenets science: open air, або наука в кросівках*: зб. наук. ст. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2017. Вип. II. С. 119–128.

22. Швець О. В. Поетично-мовленнєвий тренінг: робоча програма для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Кременець, 2017. 25 с.

23. Швець О. В. Стан сформованості поетично-мовленнєвої компетентності у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. «*Litteris et artibus: novi horizonти*»: зб. наук. ст. Кременець: КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2018. Вип. II. С. 77–85.

24. *Поетичні сходишки зростання*: навчально-методичний посібник / авт.-упор. В. Є. Бенера, О. В. Швець. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. 388 с.

АНОТАЦІЇ

Швець О. В. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, 2018.

У дисертації досліджено проблему підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності. На основі аналізу філософської, філологічної, психологічної та педагогічної літератури обґрунтовано сутність і змістове наповнення понять «поетичний твір у закладі дошкільної освіти», «підготовка» та «підготовленість майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти до використання поетичних творів», схарактеризовано її структуру, що передбачає особистісний, операційно-діяльнісний і когнітивно-рефлексивний компоненти; визначено критерії (ціннісно-мотиваційний, когнітивно-збагачувальний, комунікативно-поетичний та оцінно-рефлексивний) з відповідними показниками, рівні підготовленості (високий (креативно-продуктивний), достатній (конструктивно-відтворювальний), задовільний (унормовано-продуктивний) і початковий (репродуктивно-залежний)).

Розроблено, обґрунтовано й апробовано структурно-функціональну модель і впроваджено експериментальну методику підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності, яка складається із взаємопов'язаних блоків – концептуального, змістово-процесуального, рефлексивно-оцінного та критерійно-рівневого, охоплює вперше визначені етапи й педагогічні умови. Удосконалено зміст, форми та методи підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності дітей.

Ключові слова: підготовка, підготовленість, майбутній вихователь закладу дошкільної освіти, художньо-мовленнєва діяльність, поетичний твір, педагогічні умови.

Швец О. В. Подготовка будущих воспитателей учреждений дошкольного образования к использованию поэтических произведений в процессе художественно-речевой деятельности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Ривненский государственный гуманитарный университет. – Ривне, 2018.

В диссертации исследована проблема подготовки будущих воспитателей учреждений дошкольного образования к использованию поэтических произведений в процессе художественно-речевой деятельности. На основе анализа философской, филологической, психологической и педагогической литературы обоснована сущность и содержательное наполнение понятий «поэтическое произведение в заведении дошкольного образования», «подготовка» и «подготовленность будущего воспитателя заведения дошкольного образования к использованию поэтических произведений», охарактеризована ее структура, предусматривающая личностный, операционно-деятельностный и когнитивно-рефлексивный компоненты; определены критерии (ценностно-мотивационный, когнитивно-обогащительный, коммуникативно-поэтический и оценочно-рефлексивный) с соответствующими показателями, уровни подготовленности: высокий (креативно-продуктивный), достаточный (конструктивно-воспроизводящий), удовлетворительный (нормировано-продуктивный) и начальный (репродуктивно-зависимый), создана методика их диагностирования.

Разработана, обоснована и апробирована структурно-функциональная модель и методика подготовки будущих воспитателей учреждений дошкольного образования к использованию поэтических произведений в процессе художественно-речевой деятельности, которая состоит из взаимосвязанных блоков – концептуального, содержательно-процессуального, рефлексивно-оценочного и критериально-уровневого, охватывает впервые определенные этапы и педагогические условия. Усовершенствованы содержание, формы и методы подготовки будущих воспитателей дошкольных учреждений к использованию поэтических произведений в процессе художественно-речевой деятельности детей.

Ключевые слова: подготовка, подготовленность, будущий воспитатель дошкольного учреждения, художественно-речевая деятельность, поэтическое произведение, педагогические условия.

Shvets O. V. Preparation of future educators of pre-school educational institutions for the use of poetry works in the process of artistic and speech activity. – Manuscript.

Thesis for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Rivne State University of Humanities. Rivne, 2018.

The thesis reveals the problem of training of future teachers in preschool educational institutions for the use of poetry in the process of artistic and speech activity. Due to the analysis of psychological, pedagogical, scientific and methodological literature, the essence and meaningful content of the concepts «poetry in preschool educational

institutions», «training» and «preparedness of the future teacher in preschool educational institutions for the use of poetry» have been substantiated.

The training of future specialists of preschool education has been considered as a purposeful process, and their preparedness has been viewed as the result of training for the use of poetry in children's artistic and speech activity.

The following structural components of preparedness of future teachers for the use of poetry in the process of artistic and speech activity have been defined: personal (when students have the system of professionally important personal qualities necessary for the use of poetry during artistic and speech activity, values, interests, needs and reasons of studying the possibilities of the use of poetry during artistic and speech activities), operational-activity (when students have knowledge in humanities, scientific, professional and training areas; knowledge of innovative preschool education techniques, special knowledge on the theory and methodology of dealing with poetry), cognitive-reflexive (when students have skills and abilities, creative abilities necessary for the use of poetry in the process of artistic and speech activity; skills and abilities to analyze their self-esteem and their own activities and to correct these activities).

The following criteria have been substantiated: value-motivational; cognitive-enriching; communicative-poetic with indicators; evaluative-reflexive; levels of preparedness of future teachers in preschool educational institutions (high (creative-productive), sufficient (constructive-reproductive), satisfactory (normally productive) and initial (reproductive-dependent)).

The results of the survey conducted at the stage of the pedagogical experiment have revealed that 11,75% (of respondents are fully prepared to use poetry in the process of artistic and speech activity, 22,90% are able to use poetry during artistic and speech activities sufficiently, 32,04 % are able to use poetry during artistic and speech activity with the help of a teacher, and 33,31% are not familiar with the types of poetry, methods of their use, but they try to use them in their own activities.

The following pedagogical conditions of training future teachers in preschool educational institutions for the use of poetry in the process of artistic and speech activity have been stated and theoretically substantiated: availability of value orientations for future educators of pre-school establishments to the use of poetry in the process of artistic and speech activity; interconnection of various types of activities (vocational, speech, cultural and educational) of students in classroom and non-auditing work; provision of scientific and methodological support for the professional training of future educators of pre-school establishments to the use of poetry works in the process of artistic and speech activity; immersion of future educators in subject-subject relations «teacher-student» in the process of practical preparation for the use of poetry works in the process of artistic and speech activity of children.

Structural-functional model and method of training future teachers in preschool educational institutions for the use of poetry in the process of artistic and speech activity has been substantiated, developed and tested. It consists of interconnected blocks (conceptual, content-procedure, reflexive-evaluative and criterion-level) and covers defined stages and pedagogical conditions. Effectiveness of the of the implementation of the structural and functional model and methodology for preparing future teachers in preschool educational institutions for the use poetry in the process of artistic speech

activity based on the results of the molding experiment: high level of in the control group at the beginning of the experiment was 11,75%, and in the experimental group increased by 10,45% and became 22,90%. Regarding the average level of preparedness, it was 32,04% in the control group, and in the experimental group it grew by 15,97% and amounted to 48,01%. Sufficient level of preparedness in the control group has been represented by 22,90%, and in the experimental group, it decreased by 3,94% and was 18,96%. Initial level of preparedness in the control group has been represented by 33,31%, and in the experimental group it has decreased by 22,48% and was 10,83%. The significance of the changes in the results has been evaluated due to Pearson's correlation coefficient χ^2 .

The study itself does not reveal all aspects of the problem. Further research may be related to the study of foreign experience in training future specialists in preschool educational institutions for the use of poetry in modern institutions of preschool education and the development of pedagogical techniques for professional self-improvement of future teachers in preschool educational institutions.

Key words: training, preparedness, future teachers in preschool educational institutions, artistic and speech activity, poetic work, pedagogical conditions.

Підписано до друку 02.11.2018 р. Зам. №294
Формат 60x90/16. Гарнітура Times New Roman
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 1,28. Обл.-видав. арк. 0,9
Тираж 100 примірників.

Віддруковано у видавничому центрі Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка
47003, м. Кременець, вул. Ліцейна,1

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №6074 від 13.03.2018р.